

Fenstadsøkningen

Organ til fremme av det kulturelle, sosiale og aktive miljø i Fenstad.

Nr. 5.
Oktober
2001



Utgiver :
Nordby
Forsamlingshus

Redaksjonens spalte.

Håper alle har hatt en god sommer.

Vi i redaksjonen er igang igjen vi. Og vi har positive tanker om å fortsette med avisen. Men vi mangler stoff fra dere som har noe på hjertet. Stort eller lite, vi tar imot med takk !

Avisen har jo sitt utgangspunkt fra Nordby Forsamlingshus. Det er derfor naturlig at mye av det vi tar inn i avisen dreier seg om det som skjer og skal skje i og med Nordby.. Det er jo en "kulturperle" i kretsen som det er all grunn til å bevare.

Og for at det skal være et godt tilbud, må huset holdes vedlike og forbedres.

Nå står kjøkkenet for en oppgradering og utvidelse for å tilfredsstille de krav som stilles til dagens arrangementer.

Men til dette trengs det folk som kan hjelpe til i form av noen dugnadstimer.

På vegne av styret går avisen ut med en oppfordring om å melde seg til dugnadstimer.

Mange små dugnadstimer vil gjøre Nordby stort.

Påmelding til dugnadsinnsats kan meldes til styrets formann Rune Tranum på telefon 63904624.

I dagens kronikk på side 2, har redaksjonen noen betraktninger om utviklingen av vårt lokalmiljø.

Redaksjonen består nå som før av:

Arvid Nordli tlf. 63 904392

Sven Dramstad tlf. 63 902301

Jan Lund tlf. 63 904419.

DAGENS KRONIKK.

Redaksjonen hadde et håp om at "Fenstadsøktningen" skulle fått bedre respons enn det som til nå har blitt den til del. Kanskje den har blitt for amatørmessig, at den ikke fenger slik vi håpet. Vi i redaksjonen syntes ideen var god, uten at vi på forhånd hadde gått ut med noen galuppmåling.

Interessen blant oss i kretsen er kanskje heller laber for å få i stand et engasjement eller for å få folk til å engasjere seg i lokalmiljøet. Det er klart at vi av og til har nok med det som ellers styrer vår værdag. Men det er også viktig at vi får vårt lokalmiljø til å "leve et sunt liv".

Man kan jo spørre seg hvor det er blitt av dugnadsånden. Den er snart en saga blott.

Dette er en tendens som vil sette det sosiale samkvem langt tilbake, og det vil stille oss i skyggen av sentraliseringen som skjer framover.

Vi ble kraftig provosert den gang det ble vedtatt at kulturhuset skulle bygges. Vi blir provosert når forslaget om store kutt i kommunebudsjettet blir foreslått. Vi blir provosert når det kun blir bevilget midler som skaper større sentralisering av bygdesamfunnet.

Og vi kritiserer i det stille. Uten de store oppslagene.

Men hvilken effekt har denne kritikken? Den vil falle tilbake på oss sjøl, hvis vi ikke deltar aktivt for å få til gode løsninger også for lokalsamfunnet.

Politikere som er valgt inn for å representere de lokale kretsene, er engasjert i sentrale oppgaver noe som krever deres fulle engasjement. Man kan jo spørre hvilke lokale saker politikerne fra vår krets har tatt opp av lokale saker.

Men er dette bare politikernes feil at de mangler engasjement?

Nei det er ikke det. Det er like mye vår feil at vi ikke påvirker slik at de kan arbeide med saker som har tilknytning til lokalmiljøet.

Hvorfor er all diskusjon om hvordan vi vil forme vårt lokalsamfunn totalt borte.

Hvor er engasjementet for å få til nødvendig boligbygging slik at vi kan stabilisere elevtallet på skolen. Hvorfor ikke arbeide for eldreboliger sentralt i kretsen slik at våre eldre kan føle seg hjemme, isteden for å sende dem ut i det ukjente.

Hvorfor arbeider lag og foreninger i kretsen så tungt. Sliter med økonomien, sliter med å få bemannet sentrale tillitsverv.

Det finnes sikkert mange som har gode ideer, men ikke kommer fram med disse fordi de mener det ikke er gjennomførbart. Det finnes så mange personer med resurser, både unge og gamle, som kan komme til nytte hvis vi bare tør.

Er dette provoserende tanker eller er det det sanne bildet av vårt samfunn.

Skjærer vi alle over en kam med dette.

Nei, vi gjør ikke det. For det finnes ildsjeler som virkelig gjør en innsats. Innsats det er all grunn til å respektere.

Men vårt inntrykk er at disse tar på seg så mye arbeid, at det til slutt sier stopp. Og da står vi ikke akkurat i kø for å overta.

Kan vi forvente en reaksjon på dette?

REDAKSJONEN.



SOMMERJOBB HOS UDNESEN

OPPLEVELSER FRÅ 1949.

AV DISKENSPRINGER

ARNE KURLAND.

Olaug hadde allerede kommet og holdt på å rydde på lageret. Dobbeltdøren som vendte mot gårdsplassen var åpen, slik at jeg slapp og stå ute å vente til Udnesen åpnet butikkdøra. Inne i butikken holdt Minda på med posebeholdningen og Hans med kassa. Her ble dagens vekslепenger lagt på sine respektive plasser. Det var enører, toører, femører, tiører, feomogtyveøringer, femtiører og enkroner. Han la de på plass så forsiktig at det ikke klirret engang.

Jeg hilste høyt morn, og forsvant ned på lageret i kjelleren for å rydde.

Det var sommerferie og jeg hadde fått jobb. Jobb som altnuligmann eller rettere sagt altnuliggutt hos Udnesen, og dette var min andre dag på jobb. Hans og Minda med etternavn Udnes drev butikken sammen. Ansatte var Olaug (Hansen eller kanskje mest brukt Slutten.) og fra i går undertegnede, 15 år gammel.

All handel foregikk over disk. Disken var egentlig et gedigent møbel med mange skuffer. Skuffene var vendt mot betjeningen og inneholdt det meste, som sukker, mel, gryn av forskjellige slag, kaffe og te. På disken sto et stort sølvfarget kassa-apparat og en vekt. Resten av kolonialvarene var plassert i hyller bak disken. Det andre, som koster, kosterkaft

sopelimer, børster og andre husholdningsartikler hang i taket over lokalet. Mineralvann, margarin, siruptønner og ellers andre ting som trengte og være lagret litt kjølig, var lagret i kjelleren. For å komme dit måtte du åpne kjellerlemmen bak disken. Det store lagret(pakkbua) som lå på butikknivå inneholdt sinkhvitt, linolje, hesteko, spiker, melsekker, sukkersekker og ellers andre store tunge ting. Det var dette lagret som hadde dobbeltdører og vendte ut mot gårdsplassen. Her kunne lastebilene som kom med varer rygge helt inn til døråpningen og varene kjøres inn på sekketralle. For en velsignelse sekketrallen var! Verre var det med varene som skulle ned i kjelleren. Trappen dit ned lå til høyre for butikkinngangen. Det var tønner med saltet sild, tønner med sirup, kasser med mineralvann, margarin osv. Arkitekten som hadde tegnet denne nedgangen hadde nok ikke tenkt på at den skulle brukes til noe som helst og slettes ikke til varetransport. Den var både bratt og smal og med en inngangs dør på ca. 1,50 m høyde. Selv margarinkassene, som veide 12 kg., føltes blytung når de skulle bæres gjennom døråpningen.

Hans var en rolig kar. Minda var ei rolig dame. Hun dukket stillferdig opp når det var mange kunder i butikken og ekspederte taust. Olaug var den livate som holdt samtalen og latteren igang. Noen ganger måtte også altnuliggutten tilpers. Det var med bankende hjerte han nærmet seg disken og visket hest: «Værsegod neste».

Bedre ble det ikke når den første melposen skulle fylles. Hvor mye var 2 kg egentlig? Vekta skulle brukes av flere, så han kunne ikke stå der og fylle på og fylle på. Etter en evighet veide posen omsider 2 kg. Lukkingen av posen gikk for såvidt greit, men så var det de hersens hyssingen. Hvor skulle for til slutt å få knuten på toppen av posen ? Han bare ikke følte seg klønete, han var klønete. Og så var det de andre varene da. Røyk, brød og sjokolade hadde han merket seg hvor var, men ellers ble det en intens leting i hylle opp og hylle ned. Han tenkte i sitt stille sinn at disse kundene som fikk sin spesielle oppvarming i disse hans første dager som diskenspringer, aldri kom til å sette sine føtter i denne butikken mere. Men de kom tilbake, gang på gang. Og takk og pris for Det !

Etterhvert som han fikk roet seg ned, begynte og oppføre seg mer avslappet, gikk det bedre.

Som nevnt kom sirupen i tønner, store tønner. Sirup var godt pålegg, særlig på ferskt brød. De som kom for å kjøpe sirup, måtte ha med seg sirupglass som de fikk fylt i butikken. Det var i det hele svært få varer som var ferdigpakket. Sirupen ja. Da måtte han ned i kjelleren. Der sto den «jævla» tønna og gapte svart og så ut som den ville sluke en. Med sirupglasset i venstre handa og sirupspinnen i høyre, snek han se motvillig bort til det klissete monstret. Stakk pinnen for ned i tønna og snurret den raskt rundt slik at sirupen nærmest klamret seg fast til pinne. Så opp av tønna og opp i skulderhøyde med sirupspinnen, så en kjapp bevegelse med venstre handa for å føre glasset dit han trodde sirupen ville lande når den slapp pinnen. Men det ble bom, helbom. I stedet måtte han flytte glasset dit hvor sirupen var. Handa og underarmen var nå dekket av sirup, glasset likeså. Og ennå var glasset bare halvfullt. Nye forsøk, og så var glasset endelig fullt. Så var det å få vasket av disse klissete greiene, først seg selv og så glasset. Dette hadde virkelig tatt tid. Rød i

ansiktet og med et fortvilet blick, dukket han omsider opp fra kjelleren. Han var overrasket over at det fremdeles var dagslys, og at den som skulle ha sirupglasset fortsatt befant seg i butikken. Treffsikkerheten ble etterhvert bedre, og sirupsangsten avtok etter noen tid.

Sildetønna. Tønna med salt sild. Dette havets sølv som lå og badet seg iden glinsende laken som laget late bølger når du rørte rundt i den. Så lenge tønna var full, halvfull eller kvartfull, gikk det greit å få tak i silda. Verre ble det senere når du måtte vippe silda opp til overflaten med en pinne. Lysten til å stikke armen ned i laken fantes ikke, men fangst ble det da til slutt.

Litt bankvirksomhet skjedde også på kontoret mellom butikken og kjøkkenet. Udnesen spurte ikke så mye, men visste hvem han kunne låne penger til. Derfor slapp de den trengende å ta bussen til Årnes og til banken der. Det var mange som ikke kom gjennom nåløyet der. De som fikk låne penger i banken, var de som egentlig ikke trengte å låne penger. Tidene har heldigvis forandret seg.

Ellers var butikken det stedet hvor rykter ble utvekslet og det sosiale samvær i stor grad fant sted.

I Rolstadbutikken og på Holtermeieriet, i butikken til Brustad'n, foregikk praten inne i butikken og det kunne til tider være svært livlig. Hos Udnesen var det ikke slik. Her var det også folk samlet, men det var utendørs. Udnesen mente det var best slik. Ellers var kundene trofaste, de holdt seg til en butikk i årevis. Det kunne vel ha noe å gjøre med at det var melkemottak og postkontor på stedet. Det forekom, selv om det ikke var ofte, tilbudsvarer. For å komme i betraktning, måtte man være kunde, ellers var det full pris.. Det var ingen prangende reklameplakater å finne i eller i nærheten av butikken. Men på veggene var det skrudd fast reklameskilt for tobakk, sigaretter og margarin. Tykke, solide skilt som var ment og settes opp en

gang for alle. Kundene som kom til butikken hadde skrevet en handlelapp på hva de trengte, og de kjøpte bare det som sto på lappen. Kjøpmannen eller betjeningen gjorde intet for å få mersalg, men ga kundene de varene som de ba om, og dermed basta. Det var den gang kundene kjøpte for det de hadde i pengepungen.

I Rolstadbutikken dukket det imidlertid opp en "fremmed" kar, han Gunnar. Han var en kjøpmann med en kremmers sjel. Som bladene på en bjørk i høststorm lot han komplimentene drysse over den

Litt historikk.

Det er vel ikke alle som i dag vet hvor butikken til Udnesen lå. Men det er samme hus som Fenstad Samvirkelag hadde før det ble nybygg der som "Joker" holder til nå. I den gamle bygningen etter Udnesen bor i dag Paula Dyre. Det er prisverdig at denne bygningen er tatt vare på i sin nesten opprinnelige stil. Dette bygget ble bygget av Olav Viken i 1924, og ble kalt "Heimvard".

Heimvard betyr egentlig en varde som verner hjemmet.

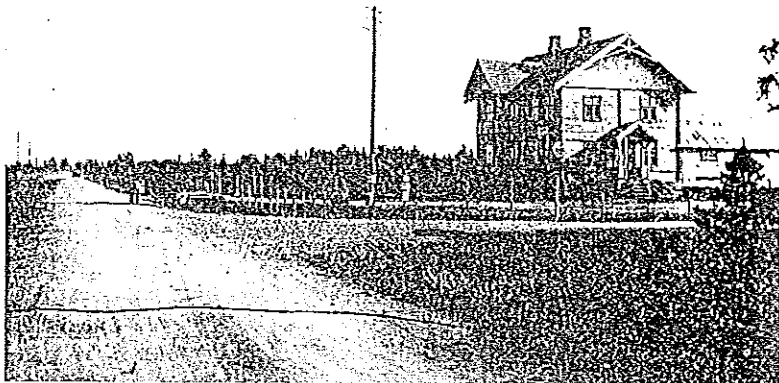
Den Kooperative tanken om handel i Nes dukket opp litt før 1920. I Fenstad ble en kooperativ handelsforening dannet i februar 1920. Denne fikk navnet Fenstad Samvirkelag. Lagets første butikk, som ble startet 20. juni 1920, lå på Svanheim ved Svanfossen. Siden ble den flyttet til Heimvard.

Olav Viken var lagets første formann, Og omsetningen var lovende. Men det oppsto en bitter strid innen laget. Formannen ble utsatt for sterke angrep, og i juli 1929 ble det besluttet og oppløse laget og avvikle det hele.

Det er sannsynligvis på denne tiden Hans Udnes begynte sin virksomhet i samme lokalene, etter å ha vært bestyrer for Samvirkelaget. Han holdt på til 1949, da

kvinnelige del av kundene. Og salget økte selvfølgelig. Det var mange av damene som ikke hadde hørt at de var kjekke og pene på mange år, så de ble både glade og opprømte. Jeg husker min gamle mor etter et besøk i butikken til Gunnar. Hun hadde fått melding om at kjolen var fin, hun var pen på håret og at hun holdt seg godt. Hun gikk rundt med tråkors i øynene og smilte i to dager etterpå. Men så hadde hun handlet mye også.

EN NY TID VAR BEGYNT !



Fenstad Samvirkelag, Heimvard ved «sjåsjen» (chausséen) gjennom østre Fenstad. Både huset og veien ble bygd i 1920-årene, og bildet er sannsynligvis tatt noe før 1930. Foto Carl Normann.

Fenstad Samvirkelag, som en underavdeling av Nes Samvirkelag, startet opp i de samme lokalene som da ble leid av Hans Udnes.

Det bør også nevnes at det var melkemottak i kjelleren hos Han Udnes. Dette var ikke et meieri, men kun et melkemottak. Her ble det mottatt melk fra de som var tilsluttet Åland Melkelag som ble startet i 1934. Melka herfra ble levert til Melkeforsyningen i Oslo med Kvernhaugen godsroute. Melkelaget ble nedlagt i 1955 og gikk inn i Årnes Meieri.

En del av historikken er hentet fra Nes Bygdebok nr. 6, og Torleiv Rimstad's "Meieria i bygdesamfunnet".

Jan Lund.

Tiltaksgruppa.

Tiltaksgruppa i Nordby vil få takke for all hjelp og støtte under vårens Loppemarked. Dette ble en stor suksess, med et overskudd på kr. 23.000.-. Overskuddet skal brukes til vedlikehold og div. byggeplaner.

Vi håper også at vi kan gjenta dette neste år.

Men nå skal vi konsentrere oss om årets julemesse. I denne forbindelse ønsker vi oss flere som vil være med i vårt gode sosiale miljø. Hver torsdag fra kl. 1800 holder vi til i storsalen i Nordby. Det er folk i alle aldre som driver med nesten alle slags hobbyaktiviteter. Mange kommer også innom for å ta en prat over en kopp kaffe. Dessuten serverer vi nydelige vafler.

"Isteden for å sitte på hver vår tue,
kom til Nordby både mann og frue.
Vi har vafler og kaffe og koser oss væl.
Bare kom, skal du få oppleve det sjæl."

Juleverksted i Nordby.

Er du noe du kan, som du vil lære bort, eller er det noe du vil lære om hobbyaktiviteter. Ta en tur til Nordby, så tar vi en prat.

Det er litt vanskelig å få til et Juleverksted uten hjelp fra dere.

Vi trenger også noen til å hjelpe oss med håndarbeid av alle slag til julemessa. Vi har mye vi trenger hjelp til. Du kan gjerne utføre arbeidet hjemme. Ta en tur til Nordby en torsdag kveld, eller ring til Bjørg Nordli telf. 63904425.

Tiltaksgruppa.

Kabaret i Nordby.

Jeg beklager å måtte meddele at vi må utsette kabareten vi hadde planlagt i Nordby. Grunnen for dette er at det ikke meldte seg mange nok intreserte. I denne omgang utsetter vi kabareten til over nyttår.

Takk til dere som var så hyggelige å meddele meg deres interesse for å få slik kultur inn i Nordby.

Terje Andreas Nome.

Nødsarbeid.

Nødsarbeid var arbeid som fortrinnsvis ble satt i gang av det offentlige. Dette var for å hindre arbeidsledighet. Det var store mengder pukkstein som ble produsert ved denne metoden.

En av pukkene har nok filosofert over livet i sin allminnelighet og kom med følgende regle:

"Hvis itte vi pukksteinpukkera var pokka tel å pokke pukkstein, så pokka itte vi pukksteinpukkera pukkstein."

Hvorfor interessert i historie?

Vi sakser følgende historie:

"Det er viktig å bruke historien til å skjønne sin samtid.

For å vite hvor vi skal, må vi vite hvor vi er.

Og for å skjønne hvor vi er, må vi vite hvordan vi er kommet dit."

Invitasjon til

FEST I NORDBY

Nå starter festsesongen på Nordby. Vi vil kjøre på samme opplegget som i fjor.

Festen er **LØRDAG 27.OKTOBER kl.20.00**

Musikken besørges av svenske **Ingemar Dahl's**
De har spilt mange ganger i Norge. Bl.a. på dansecruise
til Kiel. Så musikken er topp.

Det blir salg av pølser, mineralvann og kaffe, Samt loddsalg.

INNGANGSPRIS: 125,- pr.pers.

Vi må også denne gang be om bindende påmelding **senest 15.Oktober** til

Rune Tranum tlf.63904624

Bjerg Nordlie tlf.63904425

VÆR RASK KUN DE FØRSTE 100 FÅR Plass

HJERTELG VELKOMMEN

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!DEN NESTE FESTEN ER FREDAGEN I ROMJULA!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

FENSTAD FOTBALLKLUBB

90 ÅR

I anledning fotballklubbens 90 års-jubileum, planlegger styret en

SUPER-LØRDAG PÅ FENSTAD STADION Lørdag 13. oktober

Det vil bli variert program hele formiddagen på banen. Det blir "moro-fotball" med noen av lagene. "En hund etter ball" (keeper-hund), småjente-fotball, Old Boys mot det "nye" A-laget i Fenstad, sang og musikk med "That's is", (sjuende klasse, Jerpestad) m.m.

Det blir utdeling av plaketter til alle lagene med opprop på scenen. Det vil bli pølser og brus til alle spillerne og ellers åpen kiosk som vanlig. Det vil også bli et lotteri i anledning jubileet og det vil bli triksekonkurranse osv.

Det blir en super lørdag på stadioen og kl. 1300 vil det bli tatt bilde foran klubbhuset av alle spillere, trenere, oppmenn og tillitsvalgte. Det vil bli møteplikt for alle lagene.

Mer informasjon vil komme senere med oppslag i form av plakater.

Bildet nedenfor er hentet fra Nes Bygdebok.



Ihle Fotballklubb fotografert 2. juni 1912. Dette var en av de første fotballklubbene i Nes, dannet sannsynligvis etter idé fra Eidsvoll, dit fotball-sporten kom med engelske ingeniører ved Gullverket. – Ved denne anledningen hadde Ihle Fotballklubb spilt mot Strommen Fotballklubb. Fra v.: Mathias Framnes, Birger Bråthen, Lars Mannerud, Martin Frilseth, Oskar Sannerud, Per Thorstad, Erling Kristiansen, Sigurd Pedersen, Teodor Sandvold, Øivind Frilseth.